

МОНІТОРИНГ АНТРОПОГЕННОГО ВПЛИВУ НА ЕКОСИСТЕМИ КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

Олішук Д.А., магістр 1-го курсу
Житомирського національного агроекологічного університету
м. Житомир, бульвар Старий, 7, Україна
natali-21@ukr.net

Сьогодні, на територіях традиційного ведення лісового господарства, потреба в деревині переважає можливості її природного поновлення. Тому в поле зору природокористувачів потрапили ліси, які з економічних причин раніше не представляли промисловий інтерес, а це, як правило, букові праліси.

В пралісах, які розташовані в заповідній зоні Карпатського біосферного заповідника будь-яка людська діяльність, крім наукових досліджень, заборонена. Однак, в буферній зоні та зоні антропогенних ландшафтів проводиться регламентоване використання лісових ресурсів: вирубка хворих та небезпечних дерев, туристичні екскурсії, збір грибів і ягід, тощо.

За період 2005-2017 років в Угольсько-Широколужанському масиві вирубується в середньому 1288 м³ деревини бука за рік (табл. 1). Найбільше деревини було заготовлено в 2008 році – 3496 м³, це пояснюється необхідністю ліквідації наслідків вітровалів та буреломів 2007 року та недопущення поширення шкідників і хвороб лісу, джерелом яких, могли б стати масово залишена вітровальна деревина. Слід відмітити, що річний приріст деревини в лісах Угольсько-Широколужанського масиву складає 68,5 тис. м³, тобто щорічний обсяг санітарних рубань складає всього менше 2% приросту. Майже вся заготовлена деревина використовується як паливо для мешканців прилеглих до території заповідника населених пунктів.

Таблиця 1

Антропогенний вплив на Угольсько-Широколужанського масиву

№ з/п	Роки дослідження	Обсяги заготівлі деревини, тис.м ³	Відвідування території, чол
1	2005	1121	492
2	2006	1078	507
3	2007	876	730
4	2008	3496	745
5	2009	1048	1070
6	2010	450	1205
7	2011	1246	1330
8	2012	826	1507
9	2013	1701	1550
10	2014	1037	786
11	2015	1021	763
12	2016	1014	759
13	2017	1017	742

Ще одним видом антропогенного впливу на букові праліси є туристично-рекреаційна діяльність. За 10-річний період територію заповідника відвідувало в середньому менше 1000 туристів на рік (табл. 1). Слід відмітити, що після включення в 2007 році букових пралісів до списку Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО кількість відвідувачів почала поступово зростати, однак у 2014-2017 роках кількість туристів зменшилась вдвічі. Очевидно це пов'язано з складною політичною та економічною ситуацією в Україні.

Розрахункова рекреаційна ємність (норма відвідування території, що не спричиняє порушень в екосистемах) Угольсько-Широколужанського масиву складає 23,4 чол./день, або 8540 чол./рік. Тобто, відвідування території Угольсько-Широколужанського масиву знаходиться в межах норми і вплив туризму на екосистеми букових пралісів не є визначальним. Слід відмітити, що протягом 2014-2017 років обсяги заготівлі деревини та кількість відвідування території майже не змінювалися.

Оскільки аналогів закарпатської краси на густозаселеному та технічно розвиненому континенті немає, то проблема їх збереження є актуальною. Збереження пралісів у Закарпатській області можливе при поєднанні системи територіального планування з процедурами довгострокового прогнозування, еколого-соціально-економічного планування та проведення стратегічної екологічної оцінки.